

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Prețul Abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Corespondințele se adresează redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FOAIA DIECESANĂ“;
„ România și străinătate pe an . . . 14 franci		ceară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		ADMINISTRAȚIA
		Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

Reformele bisericesti și dotațiunea preotească.

Nu este îndoială că intrarea în viață a reformelor bisericesti ating de aproape și dotațiunea preotească. Preoții vor fi scurtați în venitele lor și așa destul de modeste. Se aștepta cu dreptul, și ici colea se și auziau voci, că guvernul va ținea cont de această scurtare a preoților și așa dênșii vor fi în oarecareva mod recompensați pentru scurtarea lor materială. Eu am avut teamă de aceasta recompensă, pentrucă poate să fie jignitoare atât intereselor generale bisericesti cât și pentru exclusiva și pe sântele așezăminte basata pendentă a preoților dela superiorii spirituali. Ajutorul străin arareori este desinteresat. Exemplu viu avem și în normarea salarisării învățătorilor nostri.

M'am linișcit încâtva cetind atât în jurnalele străine, cât și în cele române politice că guvernul a provocat biserica reformată, ca să-i înainteze date referitoare la dotațiunea pastorilor ei, și văzând că despre preoții bisericii noastre nu se face vorbă.

M'a cuprins însă din nou îngrijirea când convenind cu un preot de ai nostri mi-a comunicat cu oarecareva nedumerire, că și dênșul a primit provocare consistorială ca să arete dotațiunea sa. În acea provocare nu se cere doară numai arătarea venitelor după purtarea matriculelor sau după cununii, ci întreaga dotațiune în bir, stolă, pământ etc.

Presupunem, că dacă Venerabilul nostru Consistoriu s'a aflat îndemnat a cere arătarea dotațiunei preotești, aceasta numai la provocare mai înaltă a făcut-o, carea se vede că s'a emanat deodată cu cea către reformați, deși despre aceasta nu s'a auzit nimica, — dacă nu cumva mă înșel, — și aceasta provocare trebuie să fie mers și către celelalte diecese ortodoxe; ba dupăcum mi s'a împărtășit, și prin autoritățile administrative se adună aceste date. Causa este cu mult mai importantă de-

cât se pot crede, că Venerabilele noastre Consistoarie nu s'ar fi înțeles în punctul procederei uniforme, dacă nu cumva va fi și un conclud al Venerabilului Consistoriu metropolitan basa emanării ordinațiunei din cestiune.

Ni se impune întrebarea: consult este a se satisface cererei ministeriale în forma în carea s'a făcut? La această întrebare trebuie a se răspunde hotărât cu — ba.

Căci așa se vede, nu este intențiunea ca preoților să se dea recompensă pentru perderea materială — precum ecuitabil ar fi, — ci cu totul altăceva zace la mijloc; se tinde la aducerea preoților în pendentă dela autoritățile civile, sau mai bine zis la transformarea lor în oficiali de stat. Aceasta se vede și de acolo, că nu se cer datele despre venitele după purtarea matriculelor și după încheierea cununilor, ci date referitoare la întreaga dotațiune în bir, stolă și pământ.

Că nu este intențiunea a se da recompensă se vede și din cuvintele domnului ministru președinte, rostite în calitate de ministru de finanțe cu ocaziunea esposeului său. Se motivează adecă o poziție de 100.000 fl. cu ameliorarea dotațiunei preoților, zicându-se că aceasta trebuie rădicată la un anumit minim, dară *pe lângă anumite cautele*. Aceste cuvinte sânt destul de bune pentru ca să deschidă ochii fiecărui.

Nu ne putem încumăta a lua sub critică înțelepciunea autorităților noastre bisericesti, dară cu toate acestea ca adevărați fi ai bisericii nu ne putem elibera de oare-care nedumerire și teamă.

Biserica noastră este ierarhică, și ca atare nu se poate învoi ca să se altereze pendentă sacrală a diferitelor trepte ale preoției, cu atâta mai puțin poate conlucra la aceasta alterare. Și noi trebuie să considerăm de o conlucrare adunarea datelor și înaintarea lor la ministeriu, chiar și dacă s'ar face aceasta pe lângă oare care rezervă.

Mai consult era doară a se răspunde dlui ministru de culte cu arătarea sumei cu carea se scurtă preoții noștri, și se se fie cerut ca acea sumă să se pună la dispozițiunea bisericeii.

Noi nu avem lipsă de salarisare sub *anumite cautele* din partea statului, ci avem lipsă de ajutoriu ecuitabil și desinteresat. Dacă ajutorare ecuitabilă și desinteresată nu este posibilă, atunci mai bine săraci și liberi decât bogați în servitute.

Preoții noștri și până acuma s'au aflat între împrejurări materiale nu de invidiat, dară cel puțin au depins numai dela sântul altariu, și sum sigur că tot sântul altariu le va fi mângâiere și pe viitoriu în eventuala lor sărăcie, căci altmintrelea nu merită a se chieama servitori ai sântului altariu.

Cestiunea aceasta poate fi neînsemnată la aparință, dară mie mi-să pare gravă în consecințe, și de aceea, pe lângă toată încrederea și respectul ce îl am față de înțelepciunea autorităților noastre bisericesti, mă simțesc îndemnat a încheia cu cuvintele: *Fiiți treji, priveghiați căci contrariul bisericeii, spiritul timpului, ca un leu răcnind umblă, căutând pre cine să înghită.* T.

Doauă legi noaue

II

(Fine)

Spre mai bună orientare și înțelegere publicăm în traducere română formulariul mandatului de plătire. El sună:

Nr. . . . B. (anul).

Mandat de plătire.

Subscrisul județ regesc cercual demândă locuitoriului N. N. din comuna N. ca debitor, ca să escontenteze pe creditorul său N. N. din comuna N. cu pretensiunea sa referitoare la . . . . .
(suma de bani sau obiectul procesului de exemplu: 50 fl. sau 10 măji metrice grâu, sau 100 dăraabe de scânduri) . . . . . în restimp de 15 zile socotite dela înmanuarea acestui mandat de plătire sub sarcina execuțiunei; și totdeodată face atent pe numitul debitor, că dânsul poate ataca cu eschiderea ori și căruși alt remediu legal acest mandat de plătire și numai prin contrazicere*), care însă nu are să fie motivată, și că în cazul nesubșternerei contrazicerei în restimp de 15 zile socotite dela înmanuarea mandatului de plătire, contrazicerea subșternută după trecerea acestui termen nu împedecă ordinarea execuțiunei și îndeplinirea ei.

În locul . . . . . (obiectul pretins în proces de exemplu 10 măji metrice de grâu, 100 darabe de scânduri) . . . . . creditorul s'a declarat a să învoi de a accepta . . . fl. . . cr. și debitorul poate satisface datorinței lui referitoare a predarea obiectului (mobil amintit) și prin depörtarea acestei sume de bani.

*) Opoziție sau protest. Nota traducătoriului.

Timbrul prescriș pentru petițiunea emanărei mandatului de solvire și a însuș acestui mandat s'a deportat cu . . . . . cr. și s'a lipit în marce de timbru pe ziarul de procese.

Dat în etc.

Județul cercual regesc

N. N.

jude cercual regesc.

Acest mandat să înmanuează ambelor părți litigante pe lângă *coala de înmanuare*, care în procedura acestora mandate de solvire este de o importanță decizătoare.

În rubrica a 4-a a acestei coale de înmanuare are a să înscrie: anul luna și ziua înmanuărei, apoi declarația primitoriului și subscrierea lui proprie.

Debitoriul provocat, sau reprezentantul lui legal, dacă nu să știe datoriu, și știe să scrie, are să însemneze în rubrica a 4-a anul, luna și ziua, apoi una din declarațiunile: „nu mă știu dator“, „nu recunosc pretensiunea“, „neg a fi dator“, „protestez“, și să se subscrie, predând apoi înmanuatoriului coala de înmanuare. Înmanuarea cu poșta a mandatelor de solvire nu este permisă.

Înmanuatoriul este îndatorat prin lege a esplica debitoriului cuprinsul întreg al mandatului în limba debitoriului, și îndeplinirea acestei dispozițiuni neomisivere a legii are înmanuatoriul a o adeveri în rubrica a 5-a a coalei de înmanuare prin cuvintele: „am esplicat debitoriului cuprinsul întreg al mandatului în limba pricepută de el.“

Cu deosebire este îndatorat înmanuatoriul a esplica espres în limba pricepută de debitor cuprinsul mandatului de plătire acelu debitor, care nu știe să scrie, făcându-l totdeodată băgătoriu de samă, că dacă în restimp de 15 zile nu va escontenta pe creditor cu pretensiunea lui și accesorii sau dacă nu va contrazice tot în acest termen, în acest cas pe basa mandatului de plătire se va ordina execuțiunea. Înmanuatoriul este îndatorat a atesta pe coala de înmanuare îndeplinirea acestei esplicări și admonițiuni adăugând, că contrazicătoriul (oponen-tul) nu știe să scrie, de aceia la subscris el, admanuatoriul.

Acel înmanuatoriu, care nu ține regulele prescrișe pentru înmanuare, are a fi pedepsit cu o amândă disciplinară până la 10 coroane și în casuri de repețire până la 20 de coroane.

Înmanuarea în regulă a mandatului de solvire la mâna debitoriului are aceeaș putere legală, ca și când i s'ar fi înmanuat acția sau incusa însași.

Dacă debitoriul nu voesce să primească mandatul de solvire, acesta se lasă la debitoriu și înmanuatoriul însemnează aceasta împrejurare în rubrica din urmă a coalei de înmanuare.

Nu este deci consult, a refusa primirea mandatului de solvire, deoarece refusarea această fără de a subscrie coala de înmanuare împreună cu *clausula contrazicerei* nu are valoare și pe basa observărei înmanuatoriului după trecerea de 15 zile poate urma ordinarea execuțiunei.

Dacă contrazicerea nu s'a făcut cu ocașiunea înmanuărei mandatului, această contrazicere se poate da la protocol ori cu graiu viu ori și înscriș în restimp de 15

zile socotite din ziua înmanării la respectivul județ cerual regesc, dela care a emanat mandatul.

Mandatul de solvire se poate ataca și după ordinarul execuției cu recurs, dar în acest cas debitorul chiar dacă i-ar succeda a sista mandatul cu ocaziunea pertractării ținende, va fi convinsat la suportarea speseilor execuționale pentru că n'a observat la timp prescripțiunea legii.

Județul sumariu încunoștințează din oficiu pe creditor despre contrazicerea debitorului și cestui din urmă, dacă cere el, i-se dă un certificat,

Creditorul poate începe acum contra debitorului proces formal la județul sumariu după prescripțiile articolului de lege 18 din anul 1893.

Județele comunale pentru procese până la 20 fiorini rămân și mai departe în vigoare, și creditorul poate preda incusa sa în procese, ce nu trec peste suma de 20 fl. ba este îndatorat a o face, încât suma nu este licuidă, ci are a se statori în decurgerea procesului la județul comunal. Dar dacă creditorul voește a-și scoate pretensiunea altcum licuidă prin mandat de solvire, are a cere această la județul cerc. reg. competent.

* * *

Nu putem retăcea împrejurarea, că celce nu va fi convins, că și în procesul sumariu i-i succede contestarea respective respingerea pretensiunii creditorului prin documente, mărturii sau jurământ, unul ca acesta știindu-se datoriu va face mai bine, dacă după primirea mandatului de plătire în restimp de 15 zile va escontenta pe creditorii s'au se va împăca cu el în cale scurtă, căci în procesul sumariu, ce se va intenta, spesele va avea se-le supoarte acela, carele va perde procesul și cari pot deveni considerabile.

Devenind totuș cauza la proces celee nu se pricepe în legi și în formele lor și neavând între rudeniile sale un asemenea individ, care se-l represinte în proces, pe unul ca acesta îl sfātuim, se-și ia un avocat, al cărora numer fără de aceea s'a înmulțit și avem firma speranță, că și advocații noștri vor începe a fi specialiști, adecă unii dintre ei se vor ocupa mai ales cu cauze criminale, alții cu procese cambiale și de ale proprietății, alții earăși cu procese mai mici numite sumare cu atât mai vârtos, fiindcă în viitor și în aceste procese se statoresc spese deși mai moderate și încredințați deodată cu mai multe procese de asemenea natură, își vor afla și ei socoteala, fără de a împărți cu clienții sumele câștigate prin proces, cum se întâmpla până acum adeseori în procesele așa numite bagatele.

În fine nu putem consimți nici noi cu cestiunea sulevată din unele părți, ca preoții și învățătorii pentru de-ași câștiga ceva venit lateral — fiind în procese sumare admiși ca reprezentanți și neadvocați — se întrevină în asemenea procese.

Abstragând dela împrejurarea, că vocațiunea preoților și învățătorilor este necompatibilă cu reprezentarea părților aflătoare în procese, prin asemenea întreviniri ei ș'ar atrage numai ura și dușmănia când a unuia când a altuia dintre poporeniilor lor, de a cărora încredere ne-

împărțită și iubire nefățărută au neapărată lipsă preoții și învățătorii noștriciu deosebire în timpurile, în cari trăim astăzi. Se căutăm precât ni este cu putință se-le îmbunătățim starea precară pe alte căi, și cu alte mijloace, dar în procese se nu-i încurcăm spre dauna și a lor și a noastră. De altmintrelea legile, despre cari s'a scris, sânt foarte complicate sau cum zice românul *incâlcoite* și un laic chiar după repetite cetiri va înveța și scoate puțin din ele.

Încheiem cu acea sinceră admonițiune, ca bunul nostru popor se se ferească cât poate de a face datorii și de a se încurca în procese, căci acestea ruinează bunăstarea lui și îl va aduce cu timpul la sapă de lemn.

Bt.

Comparare de caractere tinere

De multe ori am gândit, că de unde vine, că pre lângă toată arta modernă de educațiune, oamenii totuș n'au devenit și nu par a deveni mai buni... și am ajuns la convingerea, că în ciuda dispunșăunilor pentru luminarea spiritului nu se dă destulă atențiune culturai inimii.

La observațiuni mai din aproape și prin contactul meu cu mai mulți învățători și elevi am constătat: că germenul răului moral, ce zace ascuns în inima copilului, nu numai că nu se adurmeacă cu destulă diligență, ci încă se poartă cu prea multă indiferență față de primele manifestațiuni ale sensualității, ambiției, încăpăținării, caprițiozității și alte afecte ale inimii copilărești și nu se înădușesc aceste într'un mod dibaciu până sunt ele în naștere.

Să lucră prea mult în genere și se desconsideră cultura singuraticului om, lăsându-se acesta mereu în pasiunile sale individuale! Firește spre aceasta se recere multă diligență pedagogică; dar grădina va rămânea vecinic înselbătică, dacă nu smulgem din ea buruenile cu rădăcină cu tot, ci mai lăsăm ici-colo câte o urzicută, pre care nu o aflăm de deamnă muncei noastre de a o smulge.

Cât de inderesant și cât de instructiv dară ar fi, dacă mai mulți învățători ar face cunoscut lumii mijloacele, prin cari li-a succes lor curarea cutărui afect al elevului și darea unei direcțiuni bune s. e. cum a curat pre un copil caprițios de caprițiul său; pre un încăpăținat de acest afect; pre altul de prefăcătura sa și earăș pre altul de înclinarea sa spre mințire ș. a. m. d.

Învățătorul și educătorul au cea mai bună ocaziune spre îmbunătățirea caracterelor tinere, fiind că la copii nu este așa de estinsă arta prefacerii, ca la cei adulți. Educătorul are avantajul, că el poate observa subiectele sale totdeuna; învățătorul earăș are avantajul diversității subiectelor.

Când înainte cu 8 luni în urma decedării învățătorului nostru local am fost substituit eu de învățătoriu la această școală, m'am și făcut îndată planul de a face observațiuni la elevii încredințați

acum mie. M'am gândit, că dacă se înseamnă în-
tâmplările zilei despre timp ș. a. pentru ce se nu
fie și omul demn pentru atari însemnări despre el?
M'am hotărit dară a purta un jurnal despre *cape-*
tele mai remarcabile din școala mea.

Planul meu este acesta: Caut la tinerul om,
pre care'l ved întâia oară, să observ, ceea ce fra-
pează mai mult. Firește, că la prima vedere de
multe ori ne putem înșela într'o persoană; dar de
aceea nici nu mă grăbesc de a statori îndată la
inceput ceva despre el, ci 'mi schițez numai un fel
de plan pentru observarea lui mai departe; care
plan apoi mai târziu de după rezultatul observați-
unilor făcute în timp unde se cere îl modific. Pro-
cedura aceasta apoi este și corectă, căci față de
acela, pre care-l vedem întâia oară, nu ne facem
înainte nici un fel de judicată bună ori rea, și deci,
în respectul imparțialității, ne putem încrede mai
bine în observațiunile noastre.

Caracteristica în fisionomie, în ton, în umblare
și în mișcările corpului, etatea și creșterea dela
părinții lui sunt înainte de toate puncte de mâ-
necare.

După aceea mă silesc a dobândi încrederea ti-
nerului om, pentru că la cuvenitele întrebări să
capăt dela el răspunsuri sincere și nereservate. În-
crederea aceasta mi-o câștigă de multe ori o simplă
privire cu drag la el; o vorbă dulce către el. Cu
un cuvânt: purtarea prietenoasă și plină de iubire
față de copil este cheia cea mai sigură de a deschide
tinera inimă, pentru ca gura lui să grăiască ade-
vărul nefățurit.

Bag bine de samă la purtarea lui, când se
dă ocaziune d'a-l dojeni pentru petulanța ori negli-
gența sa, ori de a-l lăuda pentru diligența și ordinea
sa cea bună.

După ce am trecut aceste observări vre-o
săptămână în jurnalul meu, și după ce aceste le-am
contras, atunci de multe ori iesă tocmai facitul
acela, care mi l-am presupus eu așa numai după
motive probabile.

În chipul acesta apoi 'mi fac eu tabele despre
câteva caractere dintre cele mai contrastătoare, în cari
tabele numele fiecărui stă deasupra și sub fiecarele
introduc observările mele zilnice. Mi se face atunci
multă plăcere de a vedea caracterele aceste figurând
unul lângă altul și de a urmări nuanțele lor până
la cele mai mici mișcări corporale . . . .

Eu nu mă îndoiesc, că mulți învățători vor fi,
carii vor fi făcut asemenea și mai bune observa-
țiuni, și poate fi după o metodă cu mult mai bună,
ca a mea. Dar dacă s'ar hotări mai mulți învăță-
tori a face cunoscute observațiunile lor, fie după
ori și care plan, atunci aceste pentru pedagogie ar
fi de o valoare nespūsă!

Descrierile caracterelor copiilor firește că nu
pot pre deplin prevesti caracterul omului bărbat,

ca la aceia să putem deja sigur determina, că cum
vor fi ei în viitoriu.

Dar multe și diverse împrejurări trebuie să
obvină, cari să provoace o schimbare așa de pu-
ternică, ca prin aceasta icoana de mai nainte să
devină așa de schimosită și strâina, ca să-'și peardă
întreaga sa valoare de mai naint.

O icoană, pre care artistul o face după fața
unui copil, de și nu va mai avea deplină asemă-
nare cu el devenit la timpul său bărbat, totuș vom
privi la aceea totdeauna cu plăcere, când știm, că
ea este o copie adevărată a lui fost atunci copil.
Apoi nu se poate ca să nu rămână și unele trăsă-
turi, cari au trecut în partea bărbătească; și deci
în ambele casuri rămâne un lucru plăcut a ști; așa
ai fost și așa ești acuma!

Repet: rare ori se întâmplă o schimbare așa
de mare, ca toate ce au caracterizat inima copilului
să se peardă, să se transformeze sau să se schimbe
și să urmeze mai târziu un riu estins, care să nu
steie în legătură cu izvorul primordial.

A descrie pe cel adult țin eu de un lucru ris-
cat și nesigur. Sute de împrejurări pot contribui,
sau au contribuit deja, cari stau în contrast unile
cu altele, cari deci transformează inima, și îi pot
da cu totul o altă direcțiune, ca care am presupus'o
ori constatat'o noi când 'i facem descrierea lui.

Inima copilului însă este așa de sânceră, este
o oglindă așa de curată și de limpede, că prin ea
vedem tocmai aceea, ce îi punem înainte; precând
la om trebuie să ne temem, că nu este aceea, ce
pare el a fi.

Și apoi este un ce propriu inimei omenești de
a căuta și în viitoriu și, încât permite mintea ome-
nească de a face și conclusiuni, și deci este plăcut
și de folos de a determina măcar și numai în mod
probabil că: din acest copil va deveni un atare om!

Așa se manifestează acum facultățile spiritului
său și așa se vor manifesta ele în viitoriu! Așa de
mult ori așa de puțin promite el în viitoriu!

Negreșit că spre satisfacerea celor premise să
recere o deosebită muncă dela învățatoriu; dar această
muncă îi aduce folosul, că el își câștigă cunoștință
de oameni; că el diferite capacități și diferite afecte
le tractează în mod diferit, și prin aceasta devine
cu mult mai folositoriu școalei, decât când el ți-
nându-se morțitș de cutare plan prescris — pre
toți copii îi tractează asemenea unul ca altul . . . .

Eu la dorință voiu espune în această foaie
câteva iconi de aceste, cari mi li-am putut eu de-
semna sub durata învățătoriei mele scurte.

B. Biro-Herendescianul
preot ort. român.

Moartea Țarului

Precum am anunțat în numărul trecut, moartea Țarului *Aleksandru III s'a întâmplat în 1 Noemvrie.*

Eată câteva date din *viața* și despre *moartea* lui.

Țarul *Aleksandru III., Împăratul și autocratul,* tuturor Rușilor, Țar al Moscovei etc., s'a născut în *Petersburg* la 26 Februarie (10 Martie) 1845. Este fiul lui *Aleksandru al II-lea Nicolaeviciu* și al princesei *Maria de Hessa și de Rin;* a succedat tatălui său la 13 Martie 1881. Succesor pe tron a fost fratele său *Nicolae,* care însă a murit la 1865 și astfel ordinea succesiunii a ajuns la el.

La 9 Noemvrie 1886 s'a căsătorit cu princesa *Dagmar de Dania,* care după legea familiei *Romanov* a trebuit să treacă la confesiunea ortodoxă-rusască și ca Țarevnă a primit numele *Maria Feodorovna.*

La 1877 a luat parte la războiul orientat rusoturc, în care el a condus al XII-lea și al XIII-lea corp de armată.

Când, după tragica moarte a tatălui său, la 13 Martie 1881 a pășit pe tron, toată lumea aștepta cu încordare ce se va întâmpla, căci dela inteligența, cultura sa modernă și calitățile lui bune așteptau, că va aduce oarecare reforme, pe care le avuse în gând încă ca Țareviciu. După ce însă a ajuns la tron, a abzis de aceste planuri și în primul său manifest a accentuat puterea sa de *autocrat.*

În decursul domniei sale de 13 ani, s'a nisuit cu energie să extirpeze proverbialele corupțiuni ale bărbaților de stat și ale oficiilor rusești. Cu mână de fer a lovit în birocrăția plină de înșelăciuni și corupții; deja îndată la începutul domniei sale a concediat o mulțime de distinși amplioiați de stat.

A fost și el ca și tatăl său expus la atentatele nihilistilor; de două ori, odată la 13 Martie 1887, și altă dată la 29 Octomvrie 1888, numai ca prin minune a scăpat de moartea sigură.

Atitudinea sa politică în cele externe a fost ca și a tuturor celorlalți antecesori ai săi dela Petru cel Mare începând. *Era prototipul naționalismului.*

Copii a avut cinci:

Nicolae (Țareviciu, s'a născut la 18 Maiu 1868), George, Xenia, Mihail și Olga.

Țarul — după cum scriu foile — ar fi murit de un morb acut de plămâni.

Agonia morții lui a început în ziua în care a murit, adică Joi în 1 Noemvrie n.

La orele 9 dimineața Țarul începu să resufte greu, ca-și-cum 'i-s'ar rupe ceva din piept. Atunci medicul Leyden chema pe Țarevna într'o odaie laterală și o făcu atentă, că pericolul e aproape, boala a intrat în stadiul ultim. Cu dureroasă resignațiune l-a ascultat Țarevna pe profesorul Leyden, un renumit medic din Berlin, apoi se duse la patul Ța-

rului, de unde nu s'a mai îndepărtat până în ultimul moment.

După ameazi resuflarea i-s'a îngreunat și a cerut mereu la apă. Puterile fi slăbiră mereu și pe un moment i-s'e opriră și bătăile inimii și pulsațiunea încât crezură toți că Țarul a murit. În momentul viitoriu veni earăș la conștiință și în acest stadiu rămase până la sfârșit. Ceru ca să i-s'e aducă preot, căruia s'a spovedit și în urmă s'a și cuminecat. Peste câteva minute îl pofti pe evlaviosul preot din *Kronstadt,* părintele *Ioan,* cu care Țarul a vorbit timp mai mult. Ceru apoi să vină la pat toți membrii familiei, cărora le dădu binecuvântarea din urmă. Medicii se retraseră într'un colț al odăii, singur profesorul Leyden a rămas dintre ei în apropierea bolnavului, apucându-i mâna și privind mereu la cias ca să constate exact momentul când își va da sufletul. Înaintea patului ingenuchia Țarevna și cu lacrimi dureroase în ochi privia la fața bolnavului; la capătul patului stătea Țareviciul. În momentul ultim chinuri grele îl mistuiau, care însă nu au durat mult: *la 2 oare și 15 minute sufletul lui se despărți de trup.*

Programul înmormântării: Cociugul a fost însoțit de clerul înalt de la Livadia până la Petersburg făcând rugăciuni pentru sufletul mortului. Din Livadia a plecat Mercuri scara la 7 oare și s'a oprit pe vre-o câteva oare în Sevastopol; de aici a plecat spre Moscova, unde va ajunge astăzi. Aici va fi așezat pe catafalc și espus vederei publicului. De seara își va continua calea către Petersburg.

Pe întreg drumul de la Livadia până la Petersburg va fi postată miliție, care va face mortului țar tocmai acelea onoruri cari se fac și celui în viață. În Petersburg va fi dus în biserica Petru-Paul și espus vederei publice.

Începutul veacului XX*)

Savantul profesor din München, Dr. *Sepp,* a ținut câte-va săptămâni înainte — în ședința societății istorice din München — o disertație foarte interesantă despre Cronologia creștină și a ajuns la rezultatul, că veacul XX s'a început deja la sfârșitul anului trecut, prin urmare noi am trăi acum în acest veac (XX). Disertația, ținută cu multă cunoștință istorică și cu mult spirit, se nisuește a îndrepta greșala cronologiei creștine, ceea ce a arătat și Renan în faimoasa sa carte despre viața lui Isus, însă cu deosebirea, că Renan zice, că această greșală e cu patru ani, pe când Sepp spune, că ar fi cu șapte ani.

Numărarea anilor dela nașterea lui Cristos au început'o Pipinizii, strămoșii lui Carol cel

*) Asemen. interesantul studiu „Era creștină (dionisiană)“, scris de Dr. G. Popoviciu protop. Logojului, publicat în F. D. an. VII. Nr. 27 ss.

Mare. S'a întemplat adecă, că după învingerea câştigată de Heristali Papin la anul 687 lângă Testri el a devenit majordom al Austriei, Neustriei şi Burgundiei, poziţiune, care ce-i drept era numai o demnitate de curte, însă Pipin lua în mână lui şi puterea faptică, şi ca să şteargă chiar şi memoria Merovingilor învinşi lângă Testri, a introdus o nouă cronologie şi a început să numere anii dela Cristos încoace. Meickebeck zice, că din al 14 an al domniei principelui bavarez Tasilo II (758) datează documentul acela, pe care, pentru prima dată figurează această numerare a timpului. Înainte de aceea regele Ethelberg din Kent a folosit la 605, după Dionisiu Schiteanul, numărarea dela anul naşterii lui Cristos, dar nu într'un curs, ci în ciclul de 532 ani, socotind anul dela Paşti la Paşti.

Aşadară numărarea anilor dela naşterea lui Cristos, n'au început'o Papii, căci ei mai mult au fost siliţi la aceasta.

Cestiunea acum se învêrte numai în jurul punctului: care se zice că ar fi anul naşterii lui Cristos? Dionisiu susţine, că e anul 754 după zidirea Romei. Dar după ce în Evangelie stă scris, că Cristos s'a născut pe timpul domniei lui Irod, care după părerea unanimă a cronicarilor Evrei a murit deja la începutul lui Aprilie 750, istoricii deduc că cronologia noastră e greşită cu patru ani şi că noi am trebui să scriem acum în loc de 1894 anul 1898.

(Va urma)

Esposiţie de vite

Esposiţia de vite aranjată prin reuniunea de agricultură din Caransebeş s'a ţinut la 4 Noemvrie amăsurat programului statorit şi publicat mai nainte.

Admitându-se la esposiţie deocamdată numai vitele din comunele apărţinătoare cercului pretorial Caransebeş s'au espus 52 de capete de vite şi anume:

7 părechi de boi de 3½—4 ani.

8 vaci de 3—8 ani.

15 viţele de 1—3 ani.

4 viţele sub 1 an,

7 tauri de 1—3 ani.

1 taur de 8 luni.

3 berbeci castraţi din 1893.

Vitele numerizate s'au espus în curtea magistratului oraşenesc, unde la oarele 11 înfăţişându-se şi membrii juriului ales, în şedinţa, care a urmat examinării esacte a animalelor din suma de 200 de coroane destinată pentru premiarea vitelor a distribuit următoarele premii:

1	premiu de 20	coroane	. . . . .	20
5	" "	16	"	80
1	" "	12	"	12
7	" "	10	"	70
3	" "	5	"	15

197

la olaltă 197 coroane, iar restul de 3 coroane s'a restituit casei reuniunii.

Premiul cel dintăiu de 20 coroane -a câştigat taurul de 8 luni de rassă Möllthal al lui invetătoriu în Ciuta Virgil Stefaniga, cărui în faţa locului i-s'a şi făcut ofert de cumpărare oferindu-i-se 60 fl.

Premiile de 16 coroane le-au obţenut:

Ioan Pêrvoni din Ciuta pentru 2 tauri de 2 ani de rassă Pinzgau.

George Hertila pentru 1 păreche de boi (Pinzgau) de 4 ani.

Filip Müller pentru viţele de rassă Möllthal.

Nicolae Cârpan pentru 1 păreche de boi de rassă Pinzgau de 4 ani.

Nicolae Ivaşcu pentru 1 păreche de boi de rassă Pinzgau.

Premiul de 12 coroane l-a câştigat Iuon Cucu pentru 1 păreche de boi rassă Pinzgau.

Premii de câte 10 coroane au câştigat:

Frideric Bartholf din Caransebeşul-nou pentru viţelele de rassă Möllthal.

Anton Stauber pentru o viţa de rassă Möllthal.

Mitru Penciu pentru o pereche de boi Pinzgau.

George Andreeviciu pentru 2 vaci (incrucire de rassă olandeză şi indigenă).

Petru Nemeş pentru o păreche de boi Pinzgau.

Toma Ambruş pentru o păreche de boi Pinzgau.

Petru Zigriş pentru 1 păreche de boi Pinzgau.

În fine premii de câte 5 coroane au primit:

Iova Popoviciu pentru o păreche de boi.

Ioan Rădoi pentru un junc.

George Mihaescu pentru o păreche de boi.

Afară de concurs ca demne de premiat s'au aflat 2 viţele ale reuniunii şi 3 berbeci castraţi, cari s'au distins prin grăsimea lor şi prin lâna cea multă moale şi fină.

Asupra acestui din urmă avantajiu al castrării berbecilor s'a atras atenţiunea publicului îndemnându-se spre imitare. Înainte de distribuirea faptică a premiilor vicepreşedintele reuniunii D-1 Ioan Bartolomei a ţinut înaintea publicului adunat următoarea cuvântare:

**Onorabil public,
Stimaţilor domni!**

Societatea de economie rurală din oraşul nostru Caransebeş, înfiinţată înainte cu 25 de ani prin mai mulţi bărbaţi zeloşi, iubitori ai înăntărei şi devotaţi binelui de comun, trecând şi ea prin diferite peripeţii şi învingând cu succes greutăţile începutului, s'a rezolvit de astădată a face un paş mai departe în afară şi așa a decis ţinerea unei esposiţii de vite cornute din Caransebeş şi din ţinut, având a fi premiate acele vite espuse, care fiind de soi mai nobil se vor arêta ca binecrescute, bineţinute şi bine îngrijite şi astfel vor corespunde condiţiunilor de premiare deja publicate.

Stimat public, onorabililor domni! Parcela aceea de pământ, care până ieri alaltă-ieri susţinea şi nu-

treă în mod îndestulătoriu o familie cu numeroșii ei membrii, această parcelă deja astăzi are să susțină și să nutrească 2 și 3 familii, pentru că este lucru cunoscut tuturor, că oamenii să înmulțesc neconținut, pecând pământul nu crește nu să lățește în proporție cu înmulțirea populației.

Mai departe vin a să lua în considerațiune invențiunile cele noue mari pe toate terenurile activității omenești. Așezirea aburului și a electricității spiritului și voinței omenești a produs o revoluțiune formală în toate ramurile economiei și industriei. Astăzi în țările mai înaintate în cultură oamenii ară și seceră cu puterea aburului și a electricității.

Nu ne este ertat, a trece cu vederea nici împrejurarea, că părți mari ale lumii cu câmpii întinse cu sol virginu au început a să ocupa cu producerea în masse mari de cerealii și de vite. Apoi fiind comunicațiunea pe căile ferate și cu vapoarele pe ape foarte înlesnită și efină, aceste țări aduc spre vânzare produsele economiei lor acolo, unde prețurile li-să arată mai acceptabile, prin ce a luat naștere o concurență foarte primejdioasă, în contra căreia s'au văzut necesitate până și guvernele mai multor state a lua măsuri prohibitive.

Din cele ce mi-am permis pe scurt a aduce înainte, să comproabă învederat, că lupta pentru existență și pe terenul economic devine tot mai grea.

Față cu aceste adevăruri noi nu putem rămânea cu mâinile în sin chiar în interesul conservării noastre proprii, ei este datorința noastră a tuturor, să căutăm căile și mijloacele, prin cari să putem iniția și pe economii noștri dela natură *conservativă*, dar *vênjoși* și *docili* în avantajele și cuceririle științelor economice ale erei celei noue, în care trăim; — să-i aducem în poziția aceea, ca să se poată lupta cu concurența, ce-i impresoară din toate părțile și astfel și ei să-să afle resplata cruntelor lor ostenele și muncii lor celei grele, să poată trăi și ei în condițiuni mai bune și să rămână cetățeni folositori în toate direcțiunile, în fine ca pe acei economi, cari satisfacând receririlor timpului vor dovedi înaintare în ori și care ram al economiei, să-i încurajiem, îmbărbătăm și prin premii să-li recunoaștem meritul și osteneala lor.

Acestea au fost în trăsuri generali ideile conducătoare ale societății agronomice din loc, când s'a rezolvit la punerea la cale a expoziții de astăzi împreunate cu premii. Mijloacele societății de care dispune ea actual sunt încă modeste și prin urmare și rezultatul, ce-să așteaptă dela această întreprindere, eară numai modest poate fi.

Vă rog însă și cu această ocaziune pe toți, ca să vă grupați în jurul societății, să arătați un interes mai viu pentru promovarea scopurilor ei nobile și umanitare.

Cu deosebire pe economii noștri i-i rog, ca cu ocaziunea procurării vitelor de prăsilă, cu ocaziunea producerei nutrețului necesar pentru ele, la

instalațiunii de zidiri economice, la sădirea de grădini cu pomi roditori șcl. să consulte societatea noastră, care la toată ocaziunea le va sta într'ajutoriu, cu esperințele și cunoștințele teoretice și practice ale organelor de specialitate ale ei.

Sperând, că veți urma cuvintelor mele în viitoriu Vă mulțămesc încă odată pentru participarea la această espoziție, și vă poftesc ca Dzeu să vă țină și să Vă dea putere în ocupațiunea grea a D-Voastră.

Cu ocaziunea acestei espoziții membrii reunionii s'au putut convinge despre frumosul progres, care l-au făcut economii noștri pe terenul economiei de vite și au putut câștiga zel îndoit de a lucra pentru dezvoltarea mai departe a acestui ram de economie, iar economii noștri pot învăța, ce câștig frumos poate aduce o vită bine ținută.

Dee Dumnezeu ca acest exemplu să afle cât să se poate de mulți imitatori.

Aflăm de lipsă a observa că Dl președinte Ioan Topal bolnăvindu-se repetin nu a putut fi de față în ziua premierii, însă a conlucrat cu mult interes la pregătirea acestei espoziții.

Varietăți

Catolicii se organizează. Joia trecută s'a ținut în Duna-Kömlöd adunarea clerului catolic din districtul Dunaföldvár. Tema principală de discuțiune a acestei adunări a fost organizarea și consolidarea catolicismului. Între altele s'a hotărât, ca în fiecare comună să se înființeze cluburi catolice, cu scopul de a deștepta și susține spiritul catolic. În același scop s'a hotărât, ca fiecare preot din district să se facă membru al Reuniunii învățătoresți rom. catolice din districtul Szegzárd, pentruca împreună cu învățătorii să lupte pentru propagarea și deșteptarea spiritului catolic. Lui Zichy Nándor i-s'a trimis din partea adunării o adresă de mulțumită și recunoștință pentru lupta, ce o desfășură în interesul catolicismului.

Avis. Prin carea aduc de nou la cunoștința publică, cumcă în înțelesul intimatului înaltului ministeriu r. de comerț din 6. Decembrie 1893. sub Nr. 86465, locuitorii orașului Caransebeș sunt scutiți dela solvirea vamei pentru folosirea podului de stat de fier de loc, încât aceia vor folosi podul spre scopuri casnice sociale seau de economie, și nu spre scopuri comerciale, și dacă totuși contra acestei dispusețiunii să va fi pretins seau s'ar pretinde dela dânsii vama de pod respective, și în înțelesul art. de lege I. din a. 1890 pot valida dreptul de recompensare, fața de respectivul arendator la capitanatul polițial din loc. — *Dela primăria orașului.*

Jurământul regelui. „Magyar Állam“ a publicat în ziua tuturor sântilor întreg jurământul pe care regii Ungariei îl fac cu ocaziunea încoronării, și în care regii promit deosebit scut bisericeii și aperare a drepturilor ei. Immediat înaintea sancționării proiectelor bisericești votate deja, această publicare a făcut furoare și a fost viu comentată. Cestiunea însă nu s'a încheiat. În ziua a doua earăș apără în „M. Állam“ în fruntea foii acelaș text al jurământului regal, numai introducerea era schimbată. În 1. Noemvrie, zicea „M. Á.“ în introducere: „Întregă armata a repetit jurământul făcut regelui, supremului seu comandant. Afăm de bine a refnprospeta din această

ocasiune și noi jurământul, pre care M. Sa l-a făcut cu ocaziunea încoronării... Tot-odată promite că îndecurs de 8 zile va mai tot publica acest text. Aceasta a iritat și mai mult presa liberală, mai ales pe „Pesti Napló”, care a riscat a zice că jurământul acela nu mai are, decât însemnătate ceremonială. În numărul următoriu M. A publică de nou jurământul tot în fruntea foii, răspunzând lui P. N. cu următorul argument ad hominem: „Încă în legea lui Moise se zice „se nu iei numele lui Dumnezeu în deșert.” Prin urmare ceea ce se promite cu jurământ pe numele lui Dumnezeu, trebuie ținut. De aceea de nou publicăm textul acestui jurământ obligatoriu și după testamentul vechiu și după cel nou.”

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala gr. or. rom. din comuna **Doman**, se escrie concurs pe baza ordinațiunei Ven. Consistoriu din 11 Octomvrie a. c. Nr. 2923 Șc. cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 340 fl.
2. Pentru conferințele învățătoarești 5 fl.
3. Paușal de scripturistică 12 fl.
4. 16 metri de lemne pentru învățătoriu 40 fl.
5. 16 metri de lemne pentru școală 40 fl.
6. 2 jugere de pământ livadă, cortel liber și grădină de legumi $\frac{1}{4}$ juger.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor trimite recursurile, adresate comitetului parohial și instruate cu documentele recerute, oficiului protopresbiter al Bocșei-montane și se vor presenta în vr'o Duminecă sau serbătoare în s. biserică; dar nici decât în ziua de alegere.

De-odată se obsarvă, că învățătoriu ales și întărit e îndatorat a implini toate funcțiunile cantonale, după ritul nostru, atât în școală și biserică, cât și afară de aceste având dela fiecare înmormântare 50 cr.

Doman în 23 Octomvrie 1894. st. v. 1—3 [68]

Ioan Oprea

președ. com. parohial.

Martin Gerguța

not. comitetului parohial.

În conțelegere cu mine Maxim Popoviciu protopresbiter.

Concurs

Conform ordinațiunei consistoriale ddo 11 Octomvrie a. c. Nrul 2539 Șc. se escrie concurs pentru ocuparea postului învățădrese la școala confesională gr. or. română din **Birda**, protopresbiteratul Buziașului cu termin de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 166 fl. v. a.
2. 15 Hl. 50 litre de grâu.
3. 15 Hl. 50 litre de cucuruz.
4. 2 jugere de pământ livadă.
5. Cortel liber cu grădină intravilană.
6. Paușal pentru scripturistică 5 fl.
7. Paușal pentru conferințele învățătoarești 8 fl.
8. Dela înmormântări unde va participa 40 cr.
9. Cărătura pentru 12 metrii de lemne.

Pentru încălzirea salei de înetământ îngrijește comuna bisericască.

Reflectanții au se-și înainteze recursurile cu documentele prescrise, adresate comitetului parohial, oficiului protopresbiter al Buziașului în Ghilad, posta

ultimă Csákova, și se vor presenta în vre-o Duminecă sau serbătoare în s. biserică, dar nu în ziua alegerii.

Din ședința comitetului parohial ținută în Birda în 23 Octomvrie 1894.

[69] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine Aureliu Dragan adm. ppbiter.

Nr. 2431 W. A. 1894.

Concurs

La comunitatea de avere a fostului Regiment confinar romano-banatic Nr. 13 sunt a se ocupa mai multe posturi de codreni (păzitori de pădure) pe lângă următoarele benefice:

1. Salariu anual 180 fl.
2. Paușal de îmbrăcăminte 40 fl.
3. Bani de quartir 40 fl.
4. Lemne de foc 16 metri.

Toți aceia, cari doresc a reflecta la un atare post sunt provocați ași susțerne rugările cu propria lor scrioare jos însemnatului oficiu de economie până la 25-lea Noemvrie 1894 provezute cu atestat de moralitate, atestat de botez și atestat despre obținerea esamenului de specialitate, dovedind cu acestea, cumcă posed toate însușirile prescrise în §. 37 alinea a, și b, a legii silvanale (XXXI, ex 879).

Încât nu s'ar putea ocupa toate posturile cu indivizi cari posed cualificația prescrisă, se vor aplica ca servitori silvanali în mod provisoric, pe lângă o leafă lunară de 16 fl. respective 20 fl., și atari indivizi carinu au esamenul prescris în alinea „c” a §-lui suscitată însă pe lângă celelalte însușiri stipulate prin § 37 a legii silvanale nu au trecut peste 30 ani și posed în măsură deplină cunoștințele necesare pentru a putea face la timpul seu, după ce și-or câștigat praxa prescrisă și esamenul de cualificație.

Atari indivizi pe lângă susțernerea rugărilor cu manuscript propriu sunt provocați a se insinua la jos însemnatul oficiu în 25 Noemvrie 1894 pentru de a fi esaminați în privința cunoștințelor, pe a căror basă se poate spera, că vor face esamenul susamintit cu rezultat bun.

Caransebeș în 9 Noemvrie 1894.

[70] 1—1

Oficiul de economie
a fostului regiment confinar
romano-banatic Nr. 13.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala comunală elementară, cu limba de propunere română și magiară, din comuna **Zold**.

Emolumentele sunt.

1. Salariu 300 fl.
2. 16 metrii de lemne.
3. Scripturistica 5 fl.
4. Quartir cu un juger grădină pentru legumi.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt îndatorați, a-și înainta recursurile în limba magiară și provēzute cu timbrul necesar Înaltului ministeriu reg. ung. de culte la comisiunea administrativă a comitatului Caraș-Severin până la 6 Noemvrie st. n. 1894.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta și cantoratul după ritul gr. or. român.

Zold în 1 Octomvrie 1894.

3—3 [67]

Scaunul școlariu.

